

Remiss: Departementspromemoria Jämställda pensioner (Ds 2016:19)?

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Grunden till de ojämsltda pensionerna är det ojämsltda arbetslivet. Det är där insatser behöver göras för att på sikt få jämsltda pensioner. Vi blir allt äldre och konsekvensen är att vi behöver arbeta längre för att bibehålla samma nivå på pensionen. Alla orkar inte det och därför behöver fler yrken ha en arbetsmiljö som gör det möjligt att arbeta heltid längre.

Det är en spännande rapport som väcker många frågor. Om syftet är att få jämsltda pensioner anser vi att läsaren behöver veta hur mycket de olika faktorerna i varje delanalys påverkar gapet mellan kvinnors och mäns slutgiltiga pension. Vilka faktorer är de stora drivkrafterna? Budskapet i promemorian är otydligt; det framgår inte vad som är viktigt att fokusera på för att uppnå förändring vad gäller pensionerna.

Arbetsmiljöverket lämnar i huvudsak synpunkter på analysen om varför kvinnor lämnar arbetslivet tidigare än män (kap. 7). Vi vet att kvinnor i genomsnitt lämnar arbetslivet tidigare än män, men varför är det så och hur ser det ut? Vi menar att författarna uteslutit betydelsen av arbetsmiljön. I analysen har tagits med många faktorer, men på en generell nivå. Vi saknar en differentiering där anledning till pensionering tas med i beräkningen som görs och tror att den skulle kunna få fram korrelationer som i nuläget är osynliga. Den viktigaste slutsatsen som framkommer i analysen om varför kvinnor lämnar arbetslivet tidigare än män är att kvinnor ofta har relationer med äldre män, och att kvinnor går i pension när deras partner går i pension.

Arbetsmiljöverket vill lyfta fram några exempel på slutsatser från de studier och rapporter som myndigheten tagit fram under senare år. I en kunskapssammanställning från 2014 pekar forskare på att det i och för sig finns

begränsad forskning om det direkta sambandet mellan arbetsmiljö och beslutet att lämna arbetslivet. Men den forskning som finns om kvinnors och mäns arbetsvillkor, visar på ett generellt samband mellan allt för höga krav och begränsade resurser i arbetet och lägre arbetstrivsel, men också en ökad vilja att säga upp sin anställning samt sämre psykisk och fysisk hälsa¹². Forskning visar på viktiga samband mellan organisationen av arbetet och arbetsvillkor¹, men de sambanden lyfts inte fram i kapitel 7 i promemorian. Otrygga anställningar och deltidsarbete är andra faktorer som har betydelse, diskussioner vi också saknar.

Ett antal studier visar att arbetsmiljö gör skillnad för vilka val kvinnor och män gör vad gäller att delta i arbetslivet eller att lämna det i förtid². Vi efterlyser att betydelsen av arbetsmiljön framkommer tydligare i utredningen; det skulle göra bilden mer komplett.

Tvärtom mot vad som framkommer i kapitel 7 i promemorian har Arbetsmiljöverket genom regeringsuppdraget "Kvinnors arbetsmiljö" kommit fram till att skillnader i sjukfrånvaro mellan kvinnor och män delvis kan förklaras med att kvinnor och män arbetar i olika yrken och att kvinnor och män inom samma yrken utför olika uppgifter³. Under arbetets gång har det blivit uppenbart att det finns skillnader som framträder vid jämförelse av traditionellt kvinnodominerat arbete med traditionellt mansdominerat arbete som påvisar till exempel att förutsättningar för chefer inom kvinnokodat arbete är sämre för att skapa en god arbetsmiljö. Denna slutsats får stöd i forskning av exempelvis Tina Forsberg Kankkunen⁴.

---

¹Arbetsmiljöverket rapport (2016:2) om *kvinnors och mäns arbetsvillkor- betydelsen av organisatoriska faktorer och psykosocial arbetsmiljö för arbets- och hälsorelaterade utfall*. Kunskaps sammanställning. Stockholm: Arbetsmiljöverket. ISSN 1650 - 3171.

²Arbetsmiljöverket rapport (2014:8) om *sambandet mellan arbetsmiljö och beslutet att lämna arbetskraften*. Kunskaps sammanställning. Stockholm: Arbetsmiljöverket. ISSN 1650 - 3171.

³Arbetsmiljöverket, 2015. *Kvinnors arbetsmiljö 2011-2014 - Slutrapport*. Rapport (2015:6). Stockholm: Arbetsmiljöverket. ISSN 1650 - 3171.

⁴Kankkunen, T.F. (2015) Access to Networks in Genderized Contexts: The construction of Hierarchical Networks and Inequalities in Feminized, Caring and Masculinized, Technical Occupations. *Gender, Work and Organization*. Vol. 21 No. 4 July 2014.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Erna Zelmin-Ekenhem. I den slutliga handläggningen har även Christina Jonsson deltagit. Föredragande har varit Minke Wersäll.

Erna Zelmin Ekenhem

Minke Wersäll

Kopia skickad till:
Arbetsmarknadsdepartementet